

Biblioteka
Prozna putovanja

Naslov originala
David Nel·Lo
La tribu dels Zippoli

First published in Catalan and Spanish languages by Editorial Bambú,
an imprint of Editorial Casals, S. A.

© 2017, David Nel·Lo, for the text, represented by Asterisc Agents,
Literary Agency

© 2017, Editorial Casals, S. A. for the Catalan and Spanish editions

© 2020, za srpski jezik Odiseja

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

David Nelo

ZIPOLIJEVO PLEME

Prevela sa katalonskog
Jelena Petanović

Ilustrovala
Biljana Mihajlović

Odiseja
Beograd, 2020.

1. Giljem i čitanje

Giljem nije voleo da čita, nije voleo uopšte. Međutim, to mu nije predstavljalo problem, imao je mnogo drugara koji su čitali samo ono što se tražilo u školi i nikad nisu otvorili knjigu po svom izboru. Za razliku od njih, u Giljemovoj porodici svi su bili ljubitelji knjiga, svi osim njega. Njegovi roditelji, gospodin i gospođa Kaldara, bili su ljudi za knjigama. Otac je ujutru pio kafu uz otvorenu knjigu, majka je prala zube pre odlaska u krevet, koristeći vreme između zamaha četkicom da ponešto pročita. Giljemov brat Nikolau, koji je bio petnaest meseci stariji od njega, čitao je neprestano.

I sasvim je logično da je u takvoj kući bilo teško onima koji ne vole da čitaju. Bilo je to kao da se u mesarskoj porodici rodi sin koji ne voli krmenadle i kobasice.

„Hej, zašto ne bi uzeo neku knjigu i počeo da čitaš?” – pitao ga je Nikolau.

„Mrzi me”, odgovarao bi Giljem.

Često su se za stolom pokretali razgovori o tome ko šta čita i svako bi iznosio svoje utiske.

„A ti, Giljeme, šta ti čitaš?” – upitao bi gospodin Kaldara.

Giljem bi slegnuo ramenima i rekao tiho:

„Ništa, ne čitam ništa.”

Posle toga znao je šta ga čeka: cela porodica bi mu se stuštila na glavu nabrajajući sve prednosti čitanja: kako je vrlo važno, kako se nauče mnoge stvari, kako se lepo provedeš, kako je to velika avantura i bla, bla, truć...

Šta mislite, zašto Giljem nije voleo da čita? To je zapravo bila tajna koju je dobro krio od svih i nije želeo da je iko sazna. Nije voleo da čita jer mu je bilo teško. Kad je bio mlađi i tek počeo da uči slova, među poslednjima u razredu naučio je da čita. Kad bi ugledao svu tu papazjaniju od reči i znakova posred stranice zavrtelo bi mu se u glavi jer nije mogao da shvati kako zapravo funkcioniše čitanje.

„Hajde, Giljeme, ti si na redu!” – govorila bi učiteljica, kada se na času čitalo naglas.

Giljemu bi tada srce počelo da lupa i sve reči bi se izmešale.

„Pera...” – počeo bi nesigurnim glasom. „Pera... ribu... rovi, ah, ne... hoću reći... ribu lovi...”

Neka deca bi mu se smejala i to je pogoršavalo stvari jer je znao da će sledeći put kad dođe red na njega pročitati još gore, plašeći se podsmeha školskih drugova. Da je makar bolovao od

disleksije, kao jedan njegov drug iz razreda, možda bi ga ostavili na miru, ali on nije imao nikakav izgovor.

Naravno, vremenom je naučio da čita, ali nikad mu nije išlo lako, nikad u tome nije uživao, nije to bila aktivnost koja mu je prijala. Čak i sada, sa svojih deset godina, bilo je mnogo reči za koje nije znao šta znače ili nije umeo da ih pravilno izgovori.

„Kad naiđete na reč koju ne znate, potražite je u rečniku”, govorila bi učiteljica.

Giljem je jednom pokušao, ali je rezultat bio poražavajući. Majka mu je poklonila knjigu koja mu se na prvi pogled svidela. Zvala se *Noćne misterije* i na koricama je bio dvorac sav utonuo u maglu i jedna silueta koja se pomalja iza nadgrobnog spomenika.

Tog dana, Giljem se zatvorio u svoju sobu. Seo je na krevet, namestio jastuke iza leđa i otvorio knjigu, sav opčinjen. Možda će ovo biti prva knjiga koju ću moći da pročitam a da ne zamuckujem. Štaviše, naslov mu se sviđao: kakve su to misterije koje se skrivaju u priči?

„Jedne sumorne i sablasne večeri...”

Tako je počinjala nova knjiga. Vidiš kako je to glupo, pomislio je odmah Giljem. Već u prvoj rečenici reč koju ne razumem i još jedna za koju nisam sasvim siguran šta znači. „Sumoran” znači nešto kao mračan, valjda. Pa zašto onda ne kažu mračan i gotovo? Ali gora je bila ona druga reč. „Sablastan”, kakav užas! Po prvi put svom u životu, Giljem je ustao, otišao do biblioteke svojih roditelja i uzeo rečnik, jednu staru i debelu knjižurinu. Odneo ju je u sobu i stao da traži nepoznatu

reč. Svojski se namučio jer nije dobro poznao alfabet. Trebalo mu je mnogo da je nađe.

„Sablasno: na sablastan način, kao sablast.”

To je bilo objašnjenje iz rečnika! Da li je to neka šala? Kakvo je to glupo objašnjenje? Tu se pojavljuju reči „sablastan” i „kao sablast” koje su posestrime one prve reči, ali ne kažu ništa o njenom značenju.

Tog dana, gospođa Kaldara poslužila je Giljemu supu za ručak, pomilovala ga po glavi i upitala:

„Giljeme, vidim da si počeo da čitaš knjigu koju sam ti poklonila?”

Giljem je hteo da zaroni glavu u supu. U početku nije želeo da joj odgovori.

„Reci, brate, zar ne čuješ da te mama nešto pita?” – terao ga je Nikolau.

„Šta?” – odgovorio je praveći se da nije čuo.

„Pa, ono, znaš, za novu knjigu.”

„Nisam počeo da čitam, jer ništa ne razumem”, promrmljao je, primetivši kako sav crveni i kako mu uši gore.

„Koliko si stranica pročitao?” – upitao ga je brat.

Muk.

„Hajde, reci! Mora da si pročitao barem jedno poglavlje. Ili nisi?”

Tada je Giljem shvatio da neće moći da zadrži suze, ali mu je, uprkos tome, odgovorio:

„Ne, pročitao sam samo jednu rečenicu... ali, nisam je razumeo.”

„Mama, ovo dete nije normalno. Možda bi trebalo da ga odvedete lekaru”, rekao je Nikolau.

„Niko, molim te, prekini!” – izgrdio ga je otac, koji je do tada bio usredsređen na ono što mu je bilo u tanjiru. „Rekli smo ti sto puta da nam se ne sviđa da govoriš određene stvari. Još više ako to radiš da bi se podsmevao bratu.”

„Ali, ja sam u pravu!” – požalio se Nikolau. „Kako može da se sudi o knjizi ako se pročita samo prva rečenica?!”

„E, sad je dosta. Dok ne pojedete supu da niste pisnuli.”

Svi su poslušali naređenje gospođe Kaldara, ali Giljem je osećao kako mu se suze slivaju niz nos i padaju u kašiku punu supe. Povremeno je, krajičkom oka, gledao u svog brata, a Nikolau mu je odgovarao plazeći se.

Sad vam je jasno zašto Giljema čitanje nije privlačilo, zar ne?

2. Sreda: Dan za biblioteku

U Giljemovoj školi svake srede u podne, malo pre ručka, ceo razred odlazio je u biblioteku da izabere knjige koje će čitati. Malobrojni učenici koji su voleli da čitaju jedva su čekali taj trenutak. Ostalima je to bila odlična prilika da protraće vreme i gurkaju se po biblioteci, dok je učiteljica Katerina razgovarala sa bibliotekarkom, jednom vrlo starom učiteljicom koju su svi znali kao gospođu Milstajn.

Već možete da zamislite da je za Giljema to bio jedan od najgorih trenutaka u nedelji. Kad bi ušao u prostorije biblioteke i video da je okružen policama punim knjiga, osetio bi neku težinu u stomaku i dobio želju da viče iz sveg glasa i brže-bolje odatle pobegne.

Te srede, o kojoj je sad reč, bio je drugi decembar i napolju je bilo veoma hladno. Dok su prolazili školskim hodnikom,

Giljem i njegov drug Ludovik zastali su kraj prozora i posmatrali prizor.

„Hajde, šta ste stali?” – kritikovala ih je učiteljica.

„Mislim da će popodne pasti sneg”, rekao je Ludovik.

„Odlično, ali nismo sada tu zbog toga. Požurite, gospođa Milstajn nas očekuje.”

S velikim naporom, Giljem je odlepio nos od ledenog prozora. Kako je samo voleo da gleda planine s druge strane grada i zamišlja kako će iz tog tamnog neba punog oblaka možda grnuti sneg i prekriti sve što ih okružuje!

Kad su ušli u biblioteku, prvo su morali da izaberu knjige koje će uzeti. Onda su stali u red i čekali da ih prozovu i ispune kartone koje im je davala gospođa Milstajn.

„Koju ćeš knjigu uzeti, Giljeme?” – upitao ga je Ludovik.

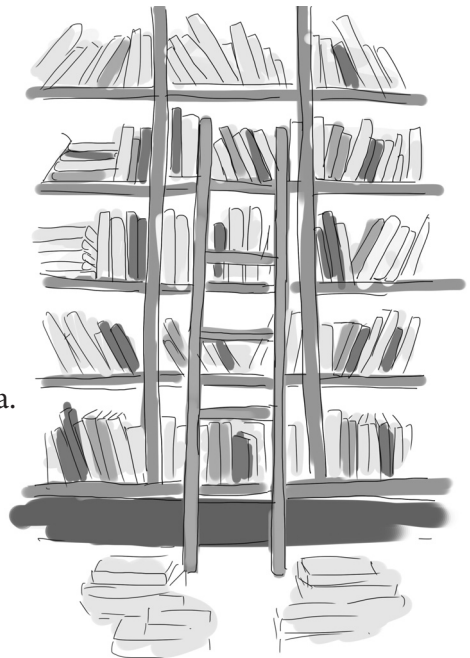
„Ne znam.”

„Meni se sviđaju knjige o grupi prijatelja koji imaju psa i stalno im se dešavaju avanture”, rekao je Ludovik, koji nije bio neki superčitalac ali je čitao više od svog prijatelja.

„A tebi?”

„Možda ću uzeti dva Tintina”, rekao je Giljem.

„Ali znaš li šta se dešava s stripovima? Gospođa Milstajn

kaže da se ne računaju u knjige i da moraš da uzmeš bar jednu koja ima samo tekst, bez slika.”

Giljem nije rekao ništa, ali je znao da je njegov drug u pravu. Gospođa Milstajn bila je mnogo stroga. I pored toga, izabrao je *Plavi lotos* i *Blago Riđeg Rokama* i stao u red. Kako se red smanjivao i približavao se trenutak istine, Giljemu je srce počelo sve jače da lupa. „Neka mi dozvoli da uzmem Tintina, samo neka mi dozvoli!” – govorio je tiho, za sebe.

Gospođa Milstajn bila je kao praistorijska životinja. Kad te je gledala iznad naočara pozlaćenog okvira, tim starim i umornim očima, imao si osećaj da te ne posmatra žena već stara kornjača koja se pretvorila u bibliotekarku. U rukama je uvek imala običnu olovku i gumicu za brisanje. Olovka je bila dobro naoštrena jer su omiljene stvari gospođe Milstajn bili rezači. Gumatica je bila marke Milan i uvek je koristila broj 430, jer joj se sviđalo da gumice za brisanje budu meke.

„Dobar vam dan, Giljeme Kaldara”, rekla je bibliotekarka kad je došao Giljemov red.

Kad je čuo taj starinski pozdrav, koji je bio isti koji je koristila njegova baka, Giljem je osetio kako mu se ruke tresu.

„Zdravo, gospođo Milstajn.”

„Da vidimo... jedan trenutak, da nađem tvoj karton... Kaldara... Kaldara...” – mrmljala je dok je prebirala po fioci punoj školskih kartončića.

Kao što možete pretpostaviti, gospođa Milstajn nije verovala u prednosti kompjuterski organizovane biblioteke gde je informatički program omogućavao da brže i lakše pronade ime čitaoca. Ne, ona je čvrsto verovala u papir, olovku i gumicu.

„A, tu smo... Giljem Kaldara. Karton kaže da si prošle nedelje uzeo dva albuma Tintina, *Dragulji Kastaffore* i *Tintin na Tibetu*. Uz to, uzeo si i vrlo kratku knjižicu koju sam ti preporučila: *Baka je bolesna i ja joj pomažem*. Nadam se da ti se dopala, jer je to vrlo osećajna knjiga.

„Naravno da mi se dopala”, rekao je Giljem, ali istina je da ju je pročitao bez ikakve želje i više se nije sećao mnogo čega, samo da se radilo o jednoj baki čija je unuka išla na pijacu da kupuje namirnice koje su joj bile potrebne.

„Šta si izabrao ove nedelje?” – upitala je gospođa Milstajn, odmeravajući ga, iznad pozlaćenog cvikera, pogledom stogodišnje kornjače.

Giljem je ćutke stavio dva albuma Tintina na bibliotekarkin sto.

„Zaboga, Giljeme!” – rekla je gospođa Milstajn. „Ti si baš opsednut Tintinom, zar ne? U redu je to, ne kažem ja ništa. Ali znaš kakva su pravila. Možeš uzeti dva stripa, ali moraš izabrati i neku knjigu bez ilustracija.”

Giljem nije znao šta da kaže, ali kad je primetio kako bibliotekarka upire naoštrenom olovku u njega, trgnuo se.

„Samo trenutak, da razmislim”

U međuvremenu, svi njegovi drugovi iz razreda već su izabrali šta su hteli i želeli su da što pre napuste biblioteku, jer je to bilo utočište gospođe Milstajn i niko nije želeo da se tamo previše zadržava.

„Slušaj, Giljeme”, rekla mu je učiteljica. „Mi idemo u učionicu a ti možeš da dođeš kad budeš izabrao knjigu, važi?”

Potvrдно je klimnuo i kratko posmatrao kako njegovi drugari izlaze iz školske biblioteke u redu dvoje po dvoje s učiteljicom na čelu.

„Biraj, Giljeme, biraj”, govorila je gospođa Milstajn. „Ti znaš da ja ceo bogovetni dan provodim ovde i da nigde ne žurim. Samo, tvoja učiteljica može da se naljuti ako budeš previše odugovlačio.”

To je bio prvi put da je Giljem ostao sam u biblioteci, bez drugova iz razreda i bilo mu je čudno. Odjednom, čuo je kako neko tiho peva promuklim glasom. Okrenuo se i video da gospođa Milstajn, oštreći olovku, zatvorenih usta, pevajući jednu staru melodiju.

„Giljeme Kaldara, daću ti jedan savet, ako želiš da me poslušаш”, rekla je bibliotekarka. „Na onoj polici ispod prozora sa kojeg se vide planine, nalaze se najstarije knjige koje su, sad mogu da ti kažem kad nas niko ne sluša, najbolje od svih.”

Giljem nije rekao ništa, ali je pomislio da je gospođa Milstajn malo luckasta. Njemu se nije sviđala nijedna knjiga bez crteža, a još manje su mu se sviđale stare knjige koje su mirisale na buđ i čije su se korice često raspadale. Uprkos tome, poslušao ju je jer nije želeo da se zamera bibliotekarki. Uzeo je prvu knjigu s police, i uz malo muke, pročitao naslov: *Čuveni evropski monarsi*. Bila je to knjiga požutelih stranica i pocepanih korica. Sledeći naslov bio je još gori: *Biografija rimskog cara Avgusta*. Knjižurina od šesto stranica, a jedina ilustracija na naslovnoj strani bila je mermerna skulptura polomljenog nosa, koja mora da je pripadala dotičnom rimskom caru.

„Da li si našao nešto zanimljivo?“ – upitala ga je gospođa Milstajn i pre nego što je uspeo da joj odgovori nastavila da tiho pevuši svoju melodiju.

Ali onda je prekinula rekavši mu:

„Požuri, Giljeme, požuri! Ako ne požuriš, Katerina će se uznemiriti, a ja ne želim probleme.“

„Evo, evo, žurim!“ – povikao je Giljem, još uvek kod police sa starim knjigama.

3. Jedna neobična knjiga

I baš tada Giljem je otkrio knjigu koja je pala iza police i zaglavila se. Pružio je ruku da je dohvati, ali nije uspevaio da je izvuče.

„Šta radiš Giljeme? Knjigu moraš da izabereš danas, znaš”, čuo je gospođu Milstajn.

„Samo malo sačekajte, čini mi se da sam našao jednu koja mi se sviđa.”

Brže-bolje izvadio je sve knjige sa police i stavio ih na pod da bi mogao da dohvati knjigu koja se zaglavila. Dok je to radio, plašio se da će bibliotekarka doći da vidi šta se dešava. Bio je siguran da će se gospođa Milstajn, ugledavši haos koji je napravio s knjigama, ozbiljno naljutiti. Počeo je da izvlači zaglavljenu knjigu vrlo pažljivo. Izvlačio ju je polako i sa dva prsta, jer ruka nije mogla da mu stane u tako uzak prorez. Konačno ju je

dohvatio i, pre nego što je pogledao kakva je, vratio je ostale knjige na policu.

Da se nije pomučio da je dohvati, Giljem verovatno ne bi izabrao tu knjigu. Činjenica da je morao da je spase naterala ga je da napravi izbor.

„Uzeću ovu, gospođo Milstajn”, rekao je kad je stigao pred bibliotekarkin radni sto.

Ona mu je uzela knjigu iz ruku i zagledala se u korice. Prešla je rukom preko naslova odmahujući glavom u znak neodobranja.

„*Zipolijevo pleme*, kakav prost naslov!” – rekla je i dodala: „Vidim da je pisac neki Jakov Klajn i moram ti reći da on nije neki poznat pisac. Reci mi, Giljeme, da li si siguran da od toliko odličnih knjiga koje imamo u biblioteci želiš da poneseš baš ovu?”

„Da, da, molim vas”, odgovorio je Giljem.

„Onda, dobro”.

Gospođa Milstajn je otvorila knjigu i potražila broj pod kojim se vodi da bi ga upisala u Giljemov karton. Međutim, odjednom je uzviknula:

„Gospode Bože, ove knjige nema u katalogu!”

„A šta to znači?” – pitao je Giljem.

„To, Giljeme Kaldara, znači da ne možeš da je uzmeš jer ako je izgubiš nećemo znati. Znaš da u biblioteci imamo stroga pravila.”

Čuvši to, Giljemu je došlo da zaplače. Nije tačno znao zašto, ali žarko je želeo da ponese baš tu knjigu, kako god bilo.

„A zašto joj vi sada ne stavite broj? Tako ćete je imati zavedenu”, usudio se da upita.

Gospođa Milstajn je odmahivala glavom, zatvorenih očiju, kao pospana kornjača. Potom je pogledala Giljema iznad pozlaćenih cvikera i njemu se učinilo da je na bibliotekarkinim usnama zaigrao neki čudnovat osmeh, nešto što nikada do tada nije video.

„Slušaj me dobro, Giljeme Kaldara, jednom u životu učiniću izuzetak. Ali pazi se dobro ako nešto kažeš drugovima iz razreda ili učiteljici. Ovu tajnu znaćemo samo ti i ja, važi?”

Giljem je klimnuo glavom i progutao pljuvačku. Bilo je veoma neobično da gospođa Milstajn i on dele neku tajnu.

Zalepila je nalepnicu na unutrašnjost korice i svojom dobro naoštrenom olovkom napisala: Klajn, J. 324. Onda je ispunila Giljemov karton sa naslovima tri knjige koje je zadužio i rekla mu:

„Već ti je poznato da možeš da ih zadržiš nedelju dana.”

Giljem joj je zahvalio i sa knjigama pod miškom žurno napustio biblioteku. Potrčao je hodnikom, a kad je stigao pred vrata učionice, na trenutak je zastao. Pre nego što uđe u učionicu želeo je da još jednom baci pogled na knjigu koju je bilo tako teško dobiti. Imala je mrke korice, naslov *Zipolijevo pleme* bio je ispisan zlatnim slovima, a ispod njega, manjim slovima, ime pisca, Jakova Klajna. Na dnu korica bio je crtež grupe bosonogih ljudi u odeći od palminog lišća, sa cvetnim krunama na glavi, kako igraju neki ritualni ples.

Baš u trenutku kad je Giljem hteo da zaviri u unutrašnjost knjige, začuo je zvuk i podigao pogled. S druge strane hodnika

približavala mu se direktorka škole. Uskoro se zaustavila pred njim, strogog, skoro namrgodenog lica.

„Šta radiš ovde, Giljeme, jesi li kažnjen?“ – upitala ga je.

„Ne, ne, bio sam u biblioteci i malo kasnim“.

„Šta čekaš, onda? Ulazi u učionicu, znaš da ne volim dokone učenike.“

Giljem je klimnuo glavom i otvorio vrata učionice. Kad ga je videla kako ulazi, učiteljica Katerina mu je rekla da je bilo krajnje vreme i on se uputio na svoje mesto, pored Ludovika.

„Koja je treća knjiga koju si uzeo?“ – upitao ga je drug šapatom.

„Neka vrlo stara, zove se *Zipolijevo pleme*“.

„O čemu se radi?“

„Ne znam, nisam stigao da pogledam, ali čini mi se da su u pitanju avanture.“

„Daćeš mi da je pogledam?“

„Naravno, na školskom odmoru.“

U tom trenutku učiteljica ih je prostrelila pogledom i rekla im da prekinu razgovor.

Dugo su se na času čula samo učiteljčina objašnjenja. Međutim, najednom je Tereza, koja je sedela ispred Giljema, pokazala prema prozorima i počela da viče:

„Pada sneg! Pada sneg!“

Mir je poremećen, jer nijedna učiteljica na svetu ne može zadržati učenike u klupama kad počnu da padaju prve pahulje. Razume se, svi đaci su se razdragano poredali do prozora jer je ovo bio prvi sneg u godini, a zna se da je prvi sneg uvek najbolji.

Padao je neprestano tri sata i tog popodneva niko nije izašao u dvorište. Kad su se časovi završili svi su jedva čekali da zgaze na sneg i oni koji su se sami vraćali kući smatrali su se srećnicima jer će biti slobodniji da se usput igraju. Giljem, Ludovik, Tereza i Marta bili su među njima i izašli su iz škole kao da su istraživači Severnog pola. Čim su stupili na belu, svetlucavu ulicu počeli su da trče i skaču. Toliko su se uživali da su se više puta okliznuli i pali na sneg. Ali nije ih bilo briga što su mokri i što je napolju hladno, nema ničeg lepšeg od grada kad se zabeli. Stigli su kući, pojeli nešto s nogu, dobro se obukli, obuli zimske čizme i ponovo izašli napolje. Njih četvoro živelo je u istoj ulici i dogovorili su se da se igraju u snegu. Pravili su sneška, organizovali bitke grudvama i uživali kao da prvi put u životu vide sneg.

Sneg je nastavio da pada do subote, i iako to više nije bila novost, Giljem i njegovi drugari igrali su se više nego ikad. Za njih je to bila velika avantura: ustajali su ranom zorom i prvo bi pogledali kroz prozor da vide da li su se u snegu zaglavila neka kola parkirana na ulici. Izlazili su iz kuće ranije, jer im je po snegu trebalo više da stignu do škole. Nastavnik fizičkog, Ljuis, podelio im je lopate i svi zajedno pravili su velika brda snega u dvorištu čisteći ga od poledice.

Usled tolikog uzbuđenja i oduševljenja, šta mislite da se desilo sa knjigama koje je Giljem uzeo iz biblioteke? Baš ništa. Ostale su zaboravljene na podu njegove sobe, ispod kreveta na kojem je spavao. Nije ih se setio do subote po podne. Proveo je celo jutro igrajući se s drugovima i kad je došao kući stopala su mu bila mokra a nos mu je curio. Prehladio se. Kad ga je

gospođa Kaldara čula kako kija, rekla mu je da obuče debeli džemper i stavi noge u toplu vodu, kako bi se zagrejao.

Giljem je poslušao majku i napunio lavor toplom vodom. Zatim je otišao u svoju sobu i izvadio tri knjige ispod kreveta. Nekoliko trenutaka gledao je u korice *Zipolijevog plemena*, ali je odlučio da je ostavi za kraj. Želeo je da se iznenadi kad je bude otvorio. (U stvari, možda se plašio da ne bude ista kao one knjige koje je mrzeo: redovi i redovi reči bez ikakvog crteža da ga podstakne na čitanje). Ne, počeo je od Tintina, s kojim je već bio stari drug. Seo je na ivicu kreveta i otvorio *Blago Riđeg Rakama*. Tako je, sa stopalima kao ribama koje se praćakaju u toploj vodi, Giljem čitao Tintinove avanture.

Međutim, još nije znao da će, kad završi sa Tintinom i uzme neobičnu knjigu koju je spasao iz biblioteke, doživeti pravo iznenađenje.